

Szám: L-11/2014.

Tárgy: 2013-as szakmai beszámoló

SZAKMAI BESZÁMOLÓ A LEVÉLTÁR 2013. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL

1.) Az állomány gyarapodása, mozgása, változásai

1.1.) Iratátvétel, átmenő iratforgalom

2013-ben levéltárunkban nem vettünk át nagyobb mennyiségben iratokat. *Illetékesség címén, más intézményektől fogadtunk be néhány kalocsai eredetű dokumentumot, összesen 5 kötet terjedelemben* (4 db kalocsai jezsuita gimnáziumi kéziratot a 20. sz. első feléből, a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegyei Levéltártól, 1 db andrásfalvi Status Animarum az 1930-as évekből az aparthanti plébániáról, Rudolf László közvetítésével került vissza hozzánk).

A Communio-projekt részeként *átmenetileg, digitalizálás céljából szállítottuk be 11 plébánia anyakönyveit és egyéb helytörténeti kéziratok kötetét* a következő sorrendben: Vaskút, Bátmonostor, Madaras, Katymár, Nagybaracska, Kunszentmiklós, Dávod, Tataháza, Kunbaja, Csátalja és Hercegszántó. A helyszínen feltárt-gyűjtött állományt a levéltárban dokumentumként nyilvántartásba vettük, majd képi digitalizálás (fotózás) után visszakerültek eredeti őrzési helyükre. Hasonlóképpen átmeneti jelleggel, kutatószolgálati munkánk részeként *négy alkalommal kölcsönöztünk anyakönyvi mikrofilmeket a Magyar Országos Levéltár állományából* kutatóink számára, a filmeket postán küldték el nekünk, és mi is postán küldtük azokat vissza.

1.2.) Kölcsönzés állományunkból

Az elmúlt évben levéltárunk egy alkalommal kölcsönzött iratanyagot az Érseki Kincstárnak, időszaki kiállítás céljából. Az „*Életem legyen a Krisztus*” Emlékkiállítás Antunovich János (1815-1888) püspök és kalocsai nagyprépost halálának 125. évfordulója alkalmából című tárlat 2013. június 6-október 31. között volt látható a Kalocsai Érseki Kincstár épületében, Antunovich püspök-nagyprépost egykori lakóházában.

2.) Állományvédelmi munkák, elhelyezési körülmények

2.1.) Restaurálás

2013-ban *összesen 958.000.- Ft NKA pályázati támogatást használhattunk fel egyedi dokumentumok restaurálása céljából, valamint helyszíni állományvédelmi munkákra.*

A támogatás segítségével *4 db 18. századi kéziratot restauráltattuk* (3 db 1730-as években vezetett kézirat, ill. a levéltár első összeírása-segédlete a 18. sz. második feléből), a helyszíni állományvédelem keretében pedig *180 db kéziratot tisztítását, konzerválását és javítását végezték el* az OSZK-Soros Könyvrestaurátor Műhely munkatársai. Az említett munkákról honlapunkon is beszámoltunk Az intézmény/tevékenység/pályázatok menüpont alatt.

Az év végén *az egyedi restaurálási munkák folytatására további 300 eFt pályázati támogatást nyertünk*, az összegből két 18. századi vizitációs kötetünk restaurálása valósulhat meg 2014-ben, de ezen túl, anyagi lehetőségeinkhez mérten *a helyszíni állományvédelmi munkát is folytatni*

szeretnénk, hiszen valójában erre, a hatékony helyi megelőzésre-feltárássra kellene helyeznünk a hangsúlyt, és csak ezután határozhatók meg reálisan, helyes fontossági sorrendjükben az egyedi restaurálási teendők.

2.2.) Tárolási körülmények, tűzjelző-riasztó rendszer fejlesztése

Az EMMI Közgyűjteményi Főosztály pályázati támogatásával földszinti, *nagylevéltári raktárunk nyugati oldalának öt ablakán az elhasználódott relaxát lecserélve fa spalettákat szereltettünk fel*. A kétszárnyú spaletták használatával érezhetően javult a legnagyobb raktárhelyiségünk klímája, a spaletták a hőszigetelés és a fényvédelem terén is jó szolgálatot tesznek. A fejlesztés eredményeként az érseki palotában lévő valamennyi raktárhelyiségünk nagyobb részt fém-, kisebb részt fa spalettákkal felszerelt és teljesen elsötétíthető.

Már 2012-ben, az érseki palotában történt átfogó fejlesztés részeként megkezdődött levéltárunk elektronikus biztonsági rendszerének korszerűsítése és bővítése. *A felújítási munkálatok múlt évben a tűzjelző-rendszer átépítésével, az érzékelők és a központ cseréjével folytatódtak*. A biztonsági- és tűzjelző rendszerek felújítását a vonatkozó szabványok és előírások elmúlt években történt változása is indokolta.

2013 nyarán, június és július hónapokban *az érseki palota egészét érintő fűtés-korszerűsítési munkálatok részeként levéltárunk területén is munkák folytak*, melyek során az érintett falak mellől, ill. a fűtőhálózat közeléből ideiglenesen el kellett távolítanunk a polcokat-iratokat. A fém fűtőcsövek részleges cseréje földm-áttörésekkel, hegesztésekkel járt, és jelentős porszennyeződést okozott, ami ellen fóliázással igyekeztünk védekezni. Az említett műveletek befejezése után, augusztus hónapban két diáklány nyári diákmunka keretében portalanította raktárainkat.

3.) Feldolgozó munka (iratrendezés, segédletkészítés)

3.1.) A Kalocsai Főszékeskáptalan Hiteleshelyi Levéltárának rendezése, digitalizálása

Az EMMI 2013-ban 500.000.- Ft-tal támogatta levéltárunkat „*A Kalocsai Főszékeskáptalan Hiteleshelyi Levéltárának darabszintű rendezése, elektronikus kutatási segédletének elkészítése és képi digitalizálása*” céljából (EMMI 14959/2013/KOZGYUJT). 15 középkori oklevél kivételével az állomány döntő részét az újkori hiteleshely 1739-1872 közötti okmányai jelentik. Összesen több mint ezer számozott tétel aktái mellett 9 jegyzőkönyv (protocollum) és 7 segédkönyv (jegyzékek, mutató, iktató) alkotja az iratanyagot. A munka keretében *egy Excel-táblában több mint ezer tételt-ügyet irtunk le a levéltár régi segédleteinek felhasználásával* (a táblázat mezői: jelzet-sorszám, tárgymeghatározás-megnevezés az okmányban szereplő nevek és helynevek szerepeltetésével, dátum, megjegyzések), és *a levéltár régi mutatóit is átírtuk-hasznosítottuk, a hely- és családnévmutatókat külön munkalapokon összegezve*. Az iratok leírását a protokollum-bejegyzések lajstromával is kiegészítettük s a teljes anyagból egy pdf-segédletet szerkesztettünk, melyben a hiteleshelyi levéltár teljes állománya, valamennyi ügye (iratok és jegyzőkönyvi bejegyzések) jól áttekinthető és kereshető. Mindezzel párhuzamosan a források képi digitalizálása is megtörtént (több mint 6 ezer képfelvétel terjedelemben).

A fontos közügyeket tartalmazó, s ezért „országosnak” is nevezett hiteleshelyi levéltár állománya nélkülözhetetlen forrása a térség történetének a birtokviszonyok, a nemesség, a végrendeletek és más fontos jogi események tekintetében, s az iratokat a helytörténeti- és családtörténeti kutatók is szívesen használják. A további kutatások segítése céljából *az állományról készült digitális képfelvételeket a segédlettel együtt, online kutatási szolgáltatásunk részeként honlapunkon is elérhetővé tettük*.

3.2.) Digitalizált dokumentumaink nyilvántartása, a Communio-projekt 2013-ban

A Communio-projekt során digitalizált dokumentumaink (anyakönyvek és helytörténeti kötetek) nyilvántartó Excel-táblája 2010-ben született, kitöltése a digitális képfelvételek készítésével

párhuzamosan halad. A táblázatban minden egyes dokumentumról egy-egy sorban (10 mezőben) adjuk meg a kapcsolódó fontos információkat. (Az Excel-tábla rovatai: település-plébánia, levéltári jelzet, megnevezés, évkör, forrás jellege-típusa, tárgyi besorolása, eredeti/másodpéldány, őrzőhely, felvételszám, megjegyzés). *A 2013-as évben a táblázat a képi digitalizálási munkához kapcsolódóan mintegy 6 ezer új leírási tétellel gyarapodott*, így a sorainak száma összesen megközelíti a 46 ezret, vagyis ennyi digitalizált dokumentum (kéziratos kötet-füzet) rövid leírását-meghatározását találjuk meg benne. Az Excel tábla internetes E-kutatás szolgáltatásunk egyik fontos kutatási segédlete, ezért rendszeresen frissített változata honlapunkról letölthető.

A Communio-projekt részeként, az év során *11 plébánián végeztünk helyszíni forrásgyűjtést* (felsorolásukat ld. 1.1. pontban), és a beszállított (kölcsonzótt), majd nyilvántartásba vett állományt a levéltárban digitalizáltuk. Emellett *megkezdődött 1920 utáni anyakönyvi állományunk képi digitalizálása is, a levéltárban őrzött anyakönyvi másodpéldányaink segítségével*. A következő 38 plébánia anyakönyvi másodpéldányait dolgoztuk fel (K 1920-1930, EM 1920-1992): Akasztó, Állampuszta, Alsómégy, Bácsalmás, Baja-Belváros, Baja-Kórház, Baja-Szent Antal, Baja-Szent István, Baja-Szent János, Baja-Szent József, Baja-Szent Szív, Bácsbokod, Bácsborsód, Bácsszőlős, Bátmonostor, Bócsa-Szent Imre, Bócsa-Szent Margit, Bogyiszló, Borota, Borota-Antallapos, Borota-Szentkata, Császártöltés, Császártöltés-Csalapuszta, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Soltvadkert, Sükösd, Szakmár, Szeremle, Tabdi, Tataháza, Tázlár-Szent János, Tompa-Szent Anna, Tompa-Szent János és Újtelek, Uszód és Vaskút.

A Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun Megyei Levéltára engedélyével és közreműködésével, a náluk őrzött *törvényhatósági másodpéldányok segítségével pótoltuk a Kecskemét-Főplébánián 1945-ben elpusztult meghaltak anyakönyveit az 1841-1876 közötti időszakból*. Levéltárunk egyéb állományait tekintve pedig *a Kalocsai Főszékeskáptalan jegyzőkönyveit egészítettük ki a gazdasági jegyzőkönyvek 1834-1914 közötti sorával* (KFL.II.1.a. Főkáptalani gazdasági jegyzőkönyvek 1803, 1834-1914).

Az említett munkák során *képállományunk mintegy 150 ezer digitális képfelvétellel gazdagodott*, és az elmúlt években készített felvételek száma összességében meghaladja az egymilliót.

A Communio-projektet 2014-ban is folytatni szeretnénk, mivel az utóbbi években fenntarthatónak és igen hatékornak-eredményesnek bizonyult. Egyrészt 1920-1992 közötti anyakönyvi másodpéldányaink digitalizálását, másrészt a határon túli bácskai terület 1923-1943 közötti anyakönyvi mikrofilmjeinek feldolgozását szeretnénk befejezni, és ezen kívül további helyszíni forrásfeltárást is végeznénk főegyházmegyénk plébániáin.

3.3.) Lelkészek adatgyűjtése anyakönyvekből, archontológia készítése céljából

A Communio-projekt során létrehozott digitális tartalomra alapozva, külső (gyakran távoli) munkatársak közreműködésével adatgyűjtésbe kezdtünk az anyakönyvi állomány feldolgozásával. Excel-táblákba átírva *gyűjtjük az anyakönyvek lelkészekre vonatkozó adatait*, így napra pontos információink lesznek a papság szolgálatáról (tartózkodási hely, beosztás). Hasonló módon *az anyakönyvekben előforduló helyneveket (filiák, puszták) is figyelemmel követjük*.

Az így kigyűjtött adatállomány hiánypótló, hiszen az egyházmegyei sematizmusok megjelenésének kezdete (1777) előtt csak nagyon gyéren vannak hasonló adataink, és később a sematizmusok is csak éves nagyságrendben, gyakran pontatlanul és hiányosan közölnek információkat. *Az anyakönyvek segítségével viszont napra pontos információkat kaphatunk a papság valós jelenlétéről és az egyes személyek tartózkodási helyéről*.

2013-ban a következő *30 plébánia esetében történt hasonló adatgyűjtés*: Akasztó, Alsómégy, Állampuszta, Baja-Belváros, Baja-Szent Antal, Baja-Szent István, Bácsborsód, Csátalja, Csávoly, Csengőd, Dávod, Dunapataj, Dunaszentbenedek, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Érsekharta, Fajs, Felsőszentiván, Foktő, Gara, Géderlak, Hajós, Hercegszántó, Homokmégy, Kecskemét, Kiskunhalas, Miske, Szakmár, Vaskút. (20 plébánia esetében a kezdetektől 1992-ig, a többinél egyelőre az 1826-1892 közötti időszakban történt meg a feldolgozás.)

4.) Kutató- és ügyfélszolgálat, közművelődés-iskolák, média

4.1.) Kutatók, ügyfelek és kutatási szolgáltatások

2013-ban 52 kutatót fogadtunk személyesen, Kalocsán (közülük 5 volt külföldi állampolgár), akik összesen 260 esetben kerestek fel bennünket, és dolgoztak levéltárunk kutatószobájában. Jóval nagyobb arányú forgalmunk volt viszont az interneten: e-kutatás szolgáltatásunkat 289 regisztrált kutató vette igénybe (ebből 70 regisztráció volt külföldi), ők összesen 12.327 alkalommal használták kutatás céljából honlapunkat. *A látogatójegyek és az e-kutatási regisztrációk összesített száma 341, a kutatási esetek összesített végeredménye 12.587.* Röviden megállapítható, *hogy a kutatóforgalom döntő része az interneten, honlapunkon jelentkezik,* és ez a forgalom folyamatosan nő: 2011-ben még 8.400 volt az e-kutatási esetek száma, 2013-ban viszont már 12.587 alkalommal léptek be felhasználóink kutatási rendszerünkbe. A böngészett képek többmilliószámú száma jelzi számunkra, hogy tevékenységük valós, kutatóink szolgáltatásunk nyitólapján összesen 44.745 alkalommal választottak témát (települést, forrást) maguknak. Internetes kutatási szolgáltatásunkban számottevő a külföldi forgalom, *a külföldi regisztrációk aránya jelentős (24%),* azaz kb. minden negyedik E-kutatónk határainkon túli személy.

Levéltárunk 19 alkalommal nyújtott kutatási-adatkeresési szolgáltatást különféle megrendelésekre, és több száz esetben adtunk rövid írásos tájékoztatást-felvilágosítást a kutatások segítésére (általában e-mailen). Az említett szolgáltatások során 50 anyakönyvi kivonatot állítottunk ki, 193 oldal fénymásolatot és 936 digitális felvételt készítettünk.

4.2.) Közművelődés, iskolák

Egy könyv sorsa az ötvenes évek koncepciók pereinek útvesztőjében címmel, 2013. április 2-án, a Főszékesegyházi Könyvtár könyvkiállításának megnyitója keretében hangzott el Lakatos Andor levéltárvezető előadása a könyvtár egyik hanyatott sorsú tételéről, ennek kapcsán az 1950-es évek koncepciók pereiről, a Grösz-per előkészítéséről-lefolyásáról és hatásairól.

Csatlakozva a Nyitott Levéltárak 2013 országos programsorozatához, a Kutatók Éjszakája keretében *második alkalommal szerveztük meg a Családkutatók Éjszakáját* 2013. szeptember 27-én Kalocsán, a Katona István házban. Célunk az volt, hogy személyesen is találkozassunk e-kutatóinkkal, beszámolhassunk terveinkről és közvetlen visszajelzéseket, véleményeket-kérdéseket kapjunk tőlük. A program sajtótájékoztatóval kezdődött, és számítógépekhez ülve, személyes kutatásokkal fejeződött be, a levéltárosok és tapasztalt e-kutatóink segítségével-közreműködésével.

2013-ban, korábbi TÁMOP-projektünk fenntartási időszakában *félévente egy-egy témanapot tartottunk öt partnerintézményünkkel,* az iskolák közül három kalocsai és két vidéki (bajai, kiskunmajsai) intézmény. Az egyes témanapokon általában egy-egy osztály vett részt.

2013 őszétől a kalocsai *Szent István Gimnázium 6 diákját fogadtuk 40 órás közösségi szolgálat keretében,* ők az első két foglalkozás alkalmával (összesen 4 órában) a levéltár állományával, ill. anyakönyvi adatbázisunkkal ismerkedtek. 2014-ben online adatbevitellel folytatják a munkát.

2013. március 1-jén *látogatást tett levéltárunkban a Szegedi Tudományegyetem négy fős diákcsoportja* Dr. Zakar Péter vezetésével, egyháztörténeti szeminárium foglalkozás keretében.

2013. május 10-én szintén Szegedről érkezett hozzánk *az SZTE ÁJTK Magyar Jogtörténeti Tanszékének egy csoportja* Dr. Homoki-Nagy Mária oktatási rektorhelyettes vezetésével, látogatásuk során jogtörténeti forrásainkkal ismerkedtek.

4.3.) Média

Az intézményünkkel kapcsolatos média-érdeklődés jellegében és gyakoriságában az előző évihez volt hasonló: *a hírek-tudósítások továbbra is elsősorban e-kutatás szolgáltatásunk, a Kutatók Éjszakája valamint az Év Levéltára Díj átvétele kapcsán születtek.* A tudomásunkra jutott, intézményünkkel kapcsolatos média megjelenések címe-időpontja a következő volt:

- „Megőrizni és érvényre juttatni” - interjú Tóth Tamás atyával, a PMI rektorával (Vatikáni Rádió, 2013.05.02.)

- Nyitott Levéltárak – Családkutatók éjszakája az érseki levéltárban (KaloHírek, 2013. szeptember 30., hétfő 10:12)
- Az internetes családkutatás lehetőségei (Kalocsa TV, 2013. szeptember 30. 14:52)
- Kutatók éjszakája (Kalocsai Néplap XXV. évf. 40. szám, címlap + 4.o.- szöveg, 2013. október 4.)
- Kalocsai intézmény az Év Levéltára - Kományportál, 2013.11.27.
- Ünnepélyes keretek között adták át az Év Levéltára Díjat - MLE honlap, Bataalka Krisztina, 2013.11.28.
- A kalocsai lett az Év Levéltára - KaloHírek Hírportál, 2013.11.28.
- Az Év Levéltára Díjat kapta meg az érseki archívum - Kalocsa TV Híradó, 2013.11.29.
- A kalocsai lett az év levéltára - Gratulálunk! Kalocsa.hu 2013.11.29.
- A kalocsai lett az Év Levéltára Díj büszke tulajdonosa - Korona Rádió (Korona FM100) Kalocsa, 2013.11.26.
- Kitüntették a Kalocsai Főegyházmegeyi Levéltárat - Magyar Kurír Katolikus Hírportál, 2013.12.04.

5.) Szakmai kapcsolatok, publikációk, honlap, szakmai elismerés

5.1.) Szakmai kapcsolatok más intézményekkel-szervezetekkel

Az év során szakmai kapcsolatban álltunk 12 gyűjteménnyel és egyéb intézménnyel (hivatallal, plébániával, felsőoktatási intézménnyel) 5 tudományos-szakmai szervezettel és 12 tudományos kutatóval. *Az összesen 29 szakmai-tudományos partner számára végeztünk adatkereséseket, készítettünk írásos tájékoztató anyagot, ill. bizonyos esetekben információt-tapasztalatokat cseréltünk.* Az említett partnerek a következők voltak:

Gyűjtemények, intézmények: Kulturális Központ és Könyvtár – Kalocsa, MNL Veszprém Megyei Levéltára, MNL-Szabolcs-Szatmár Megyei Levéltára, Veszprémi Érseki Levéltár, MNL Országos Levéltára, Levéltári Szakfelügyelet, Országos Katolikus Gyűjteményi Központ (OKGYK), Arcanum Adatbázis Kft. Budapest, MNL-Bács-Kiskun Megyei Levéltára, Református Egyházközségi és Egyházmegyei Levéltár – Kecskemét, Adorjáni Plébánia (Baráth Gábor plébános), Polgármesteri Hivatal – Kalocsa (Értéktár Bizottság)

Tudományos-szakmai szervezetek: METEM-Vázlatok, Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesülete (MELTE), Magyar Levéltáros Egyesület (MLE), OTKA- Zsinatkutatás munkacsoport, PPKE-BTK Egyháztörténeti Doktori Iskola – Piliscsaba

Tudományos kutatók: Dr. Balogh Margit – Bp., Dr. Tóth Tamás – Róma, Rádi József nyug. főmérnök, Dr. Zakar Péter – Szeged, Dr. Miklós Péter – Szeged, Kerny Terézia – MTA-BKK Bp., Koszta László – Szeged, Kothencz Kelemen – Baja, Sárospataki Máté – Budapest, Varga Ildikó – Graz, Péteri Csaba – Budapest, Nagy Norbert-Angela Berlis – Fribourg-Bern.

Az említetteken kívül, az egyházi levéltáros levelező listán, ill. közvetlenül más szakmai-tudományos partnerek számára az év során *35 alkalommal küldtünk rövid szakmai tájékoztatóst-véleményt* különféle kérdésekben, melyek egy közös gyűjtőszám alatt kerültek iktatásra (Tájékoztató – szakmai ügyek címen). *A szakmai kapcsolatok címén folytatott levelezés összesített esetszáma tehát meghaladta a hetvenet a 2013-as évben, s az említett tevékenység részeként több mint 700 digitális képfelvétel is készült.*

5.2.) Konferenciák, publikációk

2013. május 16-án, Budapesten tartották az Országos Katolikus Gyűjteményi Központ (OKGYK) tavaszi Levéltári Szakmai Napját. A konferencia témáját ez alkalommal az egyházi anyakönyvek adták, az előadások kitértek az anyakönyvezés jogi helyzetére és történetére, majd áttekintették napjaink internetes kutatási lehetőségeit-szolgáltatásait is. A program részeként hangzott el Lakatos Andor levéltárvezető *„Anyakönyv-digitalizálási projektek működéséről és fenntarthatóságáról - egyházi levéltáros tapasztalatok alapján”* című előadása, melynek vázlatát honlapunkon is közzeltük.

2013. július 1-3 között, Szegeden és Temesváron tartotta éves vándorgyűlését a Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesülete (MELTE) és az Egyházi Muzeológusok Egyesülete (EME). A közös szakmai konferencia témája-címe a következő volt: *Közelmúlt és közeljövő: tényfeltárás és digitalizálás.* A konferencia szervezésében részt vett és a digitalizálásról szóló kerekasztal-beszélgetést vezette Lakatos Andor levéltárvezető.

2013. szeptember 26-27-én, a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltára szervezésében tartották Nyíregyházán és Ungváron a *„Matrikula-kutatás határon innen*

és túl” című tudományos konferenciát. A konferencia első napján hangzott el Lakatos Andor levéltárvezető előadása „*Matricula-Historia-online. Internetes kutatói szolgáltatások Kalocsán*” című előadása, melynek írásos vázlatát levéltárunk honlapján elérhetővé tettük.

Az év során a Kalocsai Múzeumi Értekezések sorozatában jelent meg Fehér Zoltán: *Bátyai nemesek és nemesi közbirtokosság a XVIII-XX. században* című könyve, melyet Lakatos Andor levéltárvezető lektorált.

Kiadásra előkészítve, nyomtatás előtt áll Lakatos Andor levéltárvezető tanulmánya a kalocsai egyházmegyei zsinatokról a *Katolikus zsinatok és nagygyűlések Magyarországon a 16-20. században* c. pécsi egyháztörténeti konferencia tanulmánykötetében, várható megjelenés: 2014 elején.

5.3.) A Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár (KFL) – levéltárismertető füzet megjelentetése

Az Év Levéltára Díj átvétele alkalmából, a díjat alapító Magyar Levéltárosok Egyesülete (MLE) finanszírozásában jelenhetett meg levéltárunk új ismertető kiadványa, melynek elődjét TÁMOP-os ismertető füzetünk jelentette. A 36 oldalas kiadványt Lakatos Andor levéltárvezető szerkesztette, a Kalocsai Főegyházmegyei Gyűjtemények sorozatában, 600 példányban jelent meg, és elektronikus (pdf) változatát honlapunkon is elérhetővé tettük.

5.4.) Patachich Ádám érsek 1784-es hagyatéki leltára (forráskiadvány) megjelentetése

A 2013-as év végére, az EMMI Közgyűjteményi Főosztály egyedi pályázati támogatásával, Lakatos Adél szerkesztésében jelent meg levéltárunkban *Patachich Ádám érsek 1784-es hagyatéki leltára* című forráskiadvány. Az 500 példányban megjelent, 122 oldalas kötet bevezető tanulmányt (főpapi életmód az inventárium tükrében), a német nyelvű forrás átírt szövegét és annak fordítását, valamint DVD-mellékletet is tartalmaz (az eredeti forrás digitális képanyagával és más hasznos képekkel).

5.5.) Kalocsa és szállásai anyakönyvi adatbázisának internetes publikációja

A 2013-as év nagy eseménye volt számunkra, hogy *a magyarországi levéltárak közül elsőként egy teljes szövegű anyakönyvi adatbázist is publikálhattunk az Interneten*, az ezzel kapcsolatos munkálatok május elején kezdődtek, és szeptemberben fejeződtek be. *Kalocsa és szállásai 1700-1910 közötti anyakönyvi adatbázisa több mint 160 ezer anyakönyvi bejegyzés átírt szövegét tartalmazza*, lehetőséget adva az adatok szöveges keresésére (pl. név, foglalkozás, halált okozó megbetegedések stb.) és az eredeti forrás képi megjelenítésére is. *A tartalom évtizedes munkával, több település római katolikus-, izraelita- és állami anyakönyveinek feldolgozásával jött létre*, és korábban csak helyben, ill. offline módon állt rendelkezésre. Az online változat az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma támogatásával, az Arcanum Adatbázis Kft. közreműködésével készült, és ősztől a <http://kalocsa.asztrik.hu> oldalon kapott helyet. *A projekt nemcsak tartalmában újszerű, de módszertani kísérletnek is tekinthető*, hiszen korszerű internetes alkalmazásai lehetővé teszik a tartalom fejlesztését, további szerkesztését és javítását is, jövőjét így valójában már a kutató közönség-közösség is alakíthatja. *A szolgáltatás regisztrált kutatóink számára vehető igénybe, az adatbázis használata díjmentes*. A regisztrációs folyamat során az adott naptári évre érvényes kutatói hozzáféréseket adunk ki. Mivel az adatbázis használatának kezdete az év végi időszakra esett, az általunk visszaigazolt regisztrációk már a 2014-es évre szólnak, így a 2013-as kutatói statisztikánkban még nem szerepelnek ezzel kapcsolatos információk. Az adatbázis használatáról-forgalmáról először a 2014-es év tapasztalatai alapján számolunk majd be.

5.6.) Honlapunk oldalainak fejlesztése egységes és szabványos űrlapokkal

Az EMMI Közgyűjteményi Főosztálya egyedi pályázati támogatásával végzett programozói munka eredményeként *honlapunk oldalaihoz sikerült egy olyan „űrlapot” hozzáfűzni, melynek rovatai – az ISAD-G nemzetközi levéltári leírási szabvány figyelembe vételével – tartalmazzák a levéltári állomány legfontosabb azonosító adatait* (évkörét, megnevezését, jelzetét, a levéltári

egység szintjét stb.) Az üres táblázatok szerkesztői nézetben jelennek meg, a böngészők számára csak a kitöltött táblázatok-sorok láthatóak. Az egységes levéltári leíró táblázatok adatainak kereséséhez külön alkalmazás készült. Drupal szoftverrel szerkesztett, dinamikus honlapunk háttérében egy MySQL adatbázis áll, s a Drupal környezet lehetővé teszi a hasonló egyedi, programozott űrlapok alkalmazását. Az űrlap meghagyja az egyes oldalak szerkesztési szabadságát, vagyis ott egyéb szövegek, ill. képek továbbra is elhelyezhetők. Az új lehetőséggel élve, 2013 decemberében megkezdjük a honlap levéltári iratokat ismertető oldalainak átdolgozását-szabványosítását.

5.7.) Év Levéltára Díj, szakmai elismerés

2013. november 27-én, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára Bécsi kapu téri épületének lovagtermében került sor az Év Levéltára Díj átadására. Az oklevélben szereplő indoklás szerint *levéltárunk a Communio Projekt keretében végzett digitalizálási és online publikálási tevékenységének, honlapján nyújtott példaértékű szolgáltatásainak, valamint kiemelkedő családtörténet-kutatást segítő és közművelődési munkájának köszönhetően érdemelte ki az elismerést*, a díjat Halász János kultúráért felelős államtitkár adta át nekünk.

A díj átvételén túl levéltárunk lehetőséget kapott a bemutatkozásra: az esemény alkalmából egy kiadványunk jelent meg (KFL-levéltárismertető), egy félórás rövidfilm is készült életünkről, és levéltáros kollégáink hozzászólásai-méltatásai közel egy órán keresztül hangzottak el. Az esemény hanganyagát rögzítettük, fotók és videofelvételek is készültek, melyek honlapunkon elérhetők.

5.8.) Egyéb szakmai tevékenységek (szakkönyvtár, gyűjtemények, szakfelügyelet)

A levéltár szakkönyvtára 2013-ban 69 dokumentummal gyarapodott, ebből 15 db előfizetett levéltáros időszaki kiadványok és történeti szakfolyóiratok egy-egy száma (Rubicon, Történelmi Szemle), 53 kötetet tiszteletpéldányként kaptunk más intézményektől (elsősorban gyűjteményi- és METEM kiadványok), és egy könyvet vásároltunk.

2013 májusáig a levéltár vezetője gyűjteményvezetői megbízatásából eredően helyettesítette a gyesen lévő kincstárvezetőt, s ellátta a Kalocsai Érseki Kincstár vezetésével kapcsolatos adminisztratív teendők egy részét is (májusig Lakatos Adél napi négy órában már dolgozott, azt követően teljes munkaidőben vette át az Érseki Kincstár vezetését). Lakatos Andor ezen kívül az EMMI megbízásából, munkaköri kötelezettségein kívül levéltári szakfelügyelői munkát is végzett, melynek részeként öt ellenőrző látogatást tett katolikus egyházi levéltárakban. Szintén munkaköri kötelezettségein kívül, a Tomori Pál Főiskola szabadbölcész képzésében óraadóként tevékenykedett.

A levéltár vezetője továbbra is részt vett a Magyarországi Egyházi Levéltárosok Egyesülete (MELTE) munkájában, az Intézőbizottság tagja volt, és ellátta az egyesület gazdasági ügyintézői tisztét (előkészítette az egyesület pályázatait és költségvetését).

6.) A működés személyi- és tárgyi feltételei, pályázatok-támogatók

6.1.) Személyi feltételek

Levéltárunk 2013-ben is két főállású dolgozóval működött, ezen kívül a közmunkaprogram keretében, március 1-től november végéig vettünk igénybe három technikus munkatársat, napi nyolc órás munkaidőben, ők a digitalizálással kapcsolatos teendőkben (fotózás, mentés, archiválás) segítettek bennünket. Szeptembertől négy csökkent munkaképességű, részmunkaidős (napi 4 órás) munkatársat is foglalkoztattunk egy TÁMOP-pályázat keretében, és további külső munkatársakat is alkalmaztunk internetes kalocsai anyakönyvi adatbázisunk, ill. digitális képállományaink feldolgozása (adatbevitel, adatgyűjtések) céljából. *Külső munkatársaink száma év végére elérte a 15-öt, betanításuk és munkájuk szervezése komoly feladatot jelentett két személyes intézményünk számára.*

6.2.) Tárgyi feltételek

Működésünk tárgyi feltételei, irodai- és raktári felszereltségünk, valamint eszközeink állapota megfelelőnek mondható. Feladatainkat el tudjuk látni, bár időnként régebbi, javított (de még működőképes) eszközökkel. Anyagi lehetőségeink függvényében igyekszünk eszközállományunkat is fejleszteni, hogy feladatainkat gyorsabban-hatékonyabban végezhessük. *A 2013-as év fejlesztései – az előző évekhez hasonlóan – elsősorban digitalizálási projektünk alapvető működéséhez kapcsolódtak, és egyrészt számítástechnikai-hálózati eszközök, másrészt a fotózáshoz szükséges berendezések beszerzéséből álltak, összesen 533 eFt értékben.*

Tavasszal egy új Nikon D90-es digitális fényképezőgépet vásároltunk 171 eFt értékben, ezzel háromra nőtt használható fényképezőgépeink száma, és három állványon folyhat párhuzamosan a munka. (Korábban az Érseki Kincstártól és a Főszékesegyházi Könyvtártól kölcsönöztünk időnként egy-egy készüléket.) Pályázati támogatás segítségével egy új számítógépes munkaállomást (gép és monitor), valamint 5 db 2 TB-os merevlemez is beszereztünk biztonsági mentések céljából, összesen 300 eFt értékben.

Összel, ill. év végén számítógépes hálózatunkat fejlesztettük kábelek, szünetmentes táp-akkuk és egyéb kiegészítők vásárlásával, 37 eFt értékben. Május hó folyamán szükségessé vált mikrofilm-olvasó készülékünk javítása is (tönkrement trafó cseréje, hűtő ventilátor beépítése), ennek költsége 25 eFt volt.

6.3.) Pályázatok, támogatók

Az NKA Közgyűjtemények Kollégiuma 2012-es döntésének eredményeként 708 eFt-ot nyertünk egyedi dokumentumok restaurálására és 250 eFt-ot helyszíni állományvédelemre, a feladatok megvalósítása 2013-ban történt. Hasonlóképpen 2012-ben elnyert, de 2013-ban felhasznált NKA pályázati támogatásból valósult meg Kalocsa és szállásai anyakönyvi adatbázisunk internetes publikációja 2.500 eFt értékben. A 2012 végén elnyert, és 2013-ban felhasznált NKA pályázati támogatások összege tehát 3.458.000.- Ft volt.

2013-ban az EMMI egyedi (nyilvános magánlevéltári) támogatásként 1.365 eFt-tal segítette szakmai feladataink megvalósítását, a támogatott célok a következők voltak: a Kalocsai Főszékeskáptalan Hiteleshelyi Levéltárának rendezése-segédletkészítése, Patachich Ádám érsek 1784-es hagyatéki leltárának megjelentetése, számítógép beszerzése, fényvédő spaletták felszerelése, honlap programozása-fejlesztése (az említett célok megvalósításáról fentebb, a szakmai beszámoló megfelelő helyein részletesebben is szó esett).

2013 végén NKA pályázati támogatásként 300 eFt-ot nyertünk egyedi dokumentumok restaurálására, a feladat megvalósítása 2014-ben történik majd.

A Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Kalocsai Járási Munkaügyi Kirendeltsége 2.966 eFt támogatásban részesített bennünket közfoglalkoztatás céljából, melynek segítségével 3 közmunkást alkalmaztunk napi nyolc órában, kilenc hónapon át (2013. március 1-november 30.)

A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal TÁMOP 1.1.1. Projekt keretében 3.500 eFt támogatásban részesítette levéltárunkat 5 csökkent munkaképességű személy 7 hónapos, részmunkaidős (4 órás) foglalkoztatása céljából, a megvalósítás 2013 szeptemberében kezdődött, és 2014 májusában fejeződik be.

Az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. 2013-ban 600 eFt-tal támogatta levéltárunk anyakönyvi adatbázisunk fejlesztése céljából, az összeg segítségével külső munkatársakat alkalmaztunk, megbízási díjas szerződésekkel.

A 2013-ban felhasznált-elnyert pályázati- és egyéb támogatások összege 12.189 eFt volt.

Kalocsa, 2014. február 12.

Dr. Lakatos Andor
levéltárvezető